

In eigen kring had Schilder het tij niet mee. Nadat het wankel evenwicht in de Gereformeerde Kerken verstoord was door een conflict rondom de Amsterdamse predikant dr. J.G. Geelkerken, dat in 1926 tot een kerkscheuring leidde, trachtte de leiding van die kerken zoveel mogelijk de rust te bewaren. De noodzaak tot 'ontwikkeling van het gereformeerde leven' werd wel met de mond beleden, maar er werden geen concrete initiatieven ontplooid, zo kort na het fiasco met Geelkerken. Onderlinge verschillen werden toegedeckt of uit de pers weggehouden. Voor de uitdaging van Barths theologie was in leidende kringen nauwelijks oog. Schilder voelde zich in dit onwezenlijke klimaat niet thuis. Hij was een polemische figuur, die de levendige confrontatie met het denken van anderen nodig had om het eigen standpunt te beproeven en om de grenzen ervan af te tasten. 'Wij behoren te hongeren en te dorsten naar de confrontatie van ons beginsel met het concrete leven; anders blijken we slechts gedachtenconstructies te geven op papier', schreef hij in het weekblad *De Reformatie* van 8 november 1929.¹²

Maar in gereformeerde kring bleken de meesten aan een dergelijke generale herijking van het gereformeerde standpunt geen behoefte te hebben. Op dit punt ging Schilder in oppositie. Hij verwachtte niets van een louter irenische opstelling, en waarschuwde: 'Alle irenische schotels worden toch in een polemische keuken klaar gemaakt, waarin ze allemaal messen dragen. Zoo is het leven nu een keer.'¹³ Door bij elk vraagstuk, dat zich op het kerkelijk terrein aandiende, in de eerste plaats de methode van bespreking aan te geven, die haar uitgangspunt koos in het beginsel, in de gereformeerde belijdenis, vroeg hij naar de vaste norm in elk concreet ding. Dit was zijns inziens het beginsel van het gereformeerde denken.

Op dit punt aangekomen springt ook het verschil tussen de polemiek van Kuyper en Schilder in het oog. Schilders journalistiek was gericht op de handhaving van de denkmethode, waarmee Kuyper het gereformeerde leven en denken in de negentiende eeuw in rapport met zijn tijd had gebracht. Wat Kuyper had opgebouwd wilde Schilder handhaven, door de religieuze kern van Kuypers leven en werken opnieuw, eigentijds te formuleren, zoals de reformatische traditie dat in de geschiedenis telkens te zien geeft. Schilder beïnvloedde met zijn journalistiek voornamelijk en na 1936 al meer het *kerkelijk* terrein, terwijl Kuyper polemiseerde op vele terreinen. Bij Kuyper is het bovendien mogelijk te onderscheiden tussen zijn gereformeerde ideaal en de politieke en kerke-

12. K. Schilder in een polemiek met H. Diemer, hoofdredacteur van het anti-revolutionaire dagblad *De Rotterdamer*, 'Persschouw', *De Reformatie*, X, 8 november 1929, 46.

13. K. Schilder, 'Een antwoord van prof. Haitjema', *De Reformatie*, VIII, 3 februari 1928, 135.